

УДК 342.26

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ МІСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

В. С. ШТЕФАН,

*здобувач кафедри конституційного права України,
спеціаліст відділу наукових досліджень,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

Досліджено особливості правового регулювання розвитку сучасних міських населених пунктів та критерії їх класифікації. Проаналізовано вітчизняне та закордонне законодавство з цього питання. Наголошено на необхідності законодавчого закріплення науково обґрунтованих критеріїв віднесення населених пунктів до тієї чи іншої категорії (села, селища, міста) та встановлення основних критеріїв віднесення населених пунктів до категорії міських.

Ключові слова: міські населені пункти, критерії класифікації, правовий статус населених пунктів, класифікація міських населених пунктів.

Проблеми розвитку сучасних міських населених пунктів недостатньо досліджені в науковій літературі, а в чинному законодавстві практично не відображено специфіку їх правового статусу, немає достатньо чітких критеріїв їх класифікації, не конкретизовано компетенцію, повноваження та відповідальність між місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування у сфері регулювання відносин щодо міських населених пунктів. Визначення ж критеріїв класифікації населених пунктів набуває сьогодні все більшої актуальності.

Так, на законодавчому рівні визначено гірські, курортні, історичні населені пункти, які займають окреме місце серед інших. Законодавча суперечливість і низка законодавчо не врегульованих питань адміністративно-територіального устрою держави спричиняють багато проблем та перешкод для економічно-соціального розвитку відповідних міст, територій, регіонів тощо. Сьогодні в Україні велика кількість населених пунктів (сіл, селищ, міст районного значення) приєднано до міст республіканського (в Автономній

Республіці Крим) та обласного значення зі збереженням їх як самостійних адміністративно-територіальних одиниць («міськради»). Відсутність єдиного підходу при вирішенні питань щодо встановлення та зміни конституційно-правового статусу окремих адміністративно-територіальних одиниць призводить до проблем територіальної організації влади у міських населених пунктах (як, наприклад, Велика Ялта («міськрада»), до складу якої входять 21 селище міського типу).

Загальні питання класифікації населених пунктів та їх віднесення до адміністративно-територіальних одиниць чи відповідних категорій розглядали у своїх працях такі вчені, як І. І. Бодрова, В. С. Куйбіда, О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, Я. П. Павлович, С. О. Телешун, М. П. Хонда, В. М. Шкабаро та ін. Водночас комплексні наукові дослідження проблем визначення критеріїв віднесення міських населених пунктів до певної категорії у сфері адміністративно-територіального устрою фактично залишилися поза увагою науковців-конституціоналістів.

Метою статті є визначення критеріїв, що мають бути покладені в основу класифікації та зміни статусу населених пунктів України, зокрема міських.

Чинне законодавство, що регулює питання адміністративно-територіального устрою в нашій державі, представлене Конституцією України [1] та Положенням «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» [2], яке наразі є застарілим і не враховує існуючі реалії. Дане Положення містить класифікацію адміністративно-територіальних одиниць України, відповідно до п. 7 якого до *категорії міст обласного підпорядкування* належать міста, котрі є економічними й культурними центрами, мають розвинуту промисловість, комунальне господарство, значний державний житловий фонд, з кількістю населення понад 50 тис. чол., якщо для дальшого економічного і соціального розвитку цих міст доцільно встановити безпосереднє керівництво ними з боку обласних організацій. В окремих випадках до категорії міст обласного

підпорядкування може бути віднесено міста з кількістю населення менш як 50 тис. чол., якщо вони мають важливе промислове, соціально-культурне та історичне значення, близьку перспективу дальшого економічного і соціального розвитку, зростання кількості населення.

Сьогодні міста обласного значення дуже різняться. Наприклад, у м. Яремче Івано-Франківської обл. мешкає 8065 тис. осіб, а у м. Дніпродзержинськ Дніпропетровської обл. – 242646 тис., хоча обидва мають однаковий статус. Це дозволяє дійти висновку, що для віднесення міст до категорій обласного, республіканського (для АРК) значення існуючий критерій за кількістю населення навряд чи відповідає сучасним умовам.

Як слушно зазначає у своєму дисертаційному дослідженні В. С. Куйбіда, конституційно-правовий статус міста обласного значення визначається об'ємом повноважень, яким наділяється міська територіальна громада та міські самоврядні органи. Також, проаналізувавши історичний аспект територіальної організації України, він говорить про те, що для неї характерна наявність міст, правовий статус яких обумовлюється виконанням стимулюючих функцій розвитку окремих регіонів; корінні зміни в державно-управлінських, соціально-економічних та інших відносинах обумовлюють трансформацію правового статусу територіальних громад міст та їх представницьких органів; характерною ознакою міста обласного значення є збалансованість соціально-економічного розвитку його території [3, с. 4, 18].

Зауважимо, що для всебічної характеристики міста потрібно враховувати не лише кількісний показник населення, проживає в ньому, а й їх географічне розташування, історичне походження, економічний розвиток, специфічні функції тощо. Адже від рівня розвитку кожного міста залежить і розвиток країни в цілому. Тому пропонуємо в майбутньому законі передбачити необхідні критерії з числа вже реально існуючих для нормативного закріплення статусу цих міст.

Критеріями віднесення населених пунктів до категорії міст районного підпорядкування, зазначеними в п. 8 вищезгаданого Положення, є наявність у

них промислових підприємств, комунального господарства, мережі соціально-культурних закладів і підприємств побуту, а також кількість населення яких перевищує 10 тис. осіб, з них не менш ніж дві третини становлять робітники, службовці та члени їх сімей. Однак у дійсності бачимо зовсім іншу картину, адже понад 50 міст мають населення менше 10 тис. чол., тобто нижче загальновизначеного критерію, а близько 20 міст – взагалі до 2,5 тис. чол. Архаїчність адміністративно-територіального устрою в Україні підтверджується й такими прикладами, коли міста загальнодержавного й обласного значення мають у своєму складі інші населені пункти [4, с. 10]. Очевидно, що в реальному житті досить часто виникає така ситуація, коли місто районного підпорядкування входить до району, центром якого є селище міського типу, й чисельність населення у цих містах інколи є меншою ніж у селищах міського типу.

Наприклад, в Україні таких міст налічується 89, що становить 32 % усіх міст районного значення. Так, лише 4 з 24 міст районного значення Донецької обл. є районними центрами; у Луганській обл. – 6 з 23; Дніпропетровській – 3 з 7; Львівській – 17 з 35 і т.д. У Житомирській, Закарпатській, Миколаївській, Рівненській, Хмельницькій та Черкаській областях усі міста районного значення є районними центрами [5, с. 10].

Незважаючи на відсутність в Конституції України такого населеного пункту як селище міського типу, теоретично селище міського типу можна вважати міським поселенням, яке за функціональним призначенням у загальній системі адміністративно-територіального устрою України посідає проміжне місце між сільським населеним пунктом і містом, але в обліку населення відноситься до міського.

В Україні станом на 01.01.2015 р. налічується 29733 населених пунктів, де 460 міст та 885 селищ міського типу, які становлять міські поселення [6]. Хоча де-юре немає таких адміністративно-територіальних одиниць як селище міського типу, однак статистика цих одиниць є. Серед 885 селищ міського типу, населення яких складає 3850797 мешканців, 519 за кількістю населення є

більшими, ніж найменші міста, тобто таких селищ більш ніж 55 %.

Я. П. Павлович стверджує, що індивідуальні ознаки, які зумовлюють спеціальний статус населеного пункту, можуть бути притаманними не лише містам, а й селищам і селам. Очевидно, що закріпити в одному законі підстави та умови надання спеціального статусу населеним пунктам в Україні неможливо, адже кожний населений пункт, що претендує на такий статус, по своєму унікальний. А це означає, що зміст спеціального статусу в кожному населеному пункті може бути різним, залежно від критерію, на підставі якого він надається. Таким чином, можна виокремити різновиди спеціального статусу населених пунктів. Наприклад, спеціальний статус міста-столиці, воєнного центру, історичного населеного пункту, населеного пункту з природно-рекреаційним потенціалом, економічним потенціалом тощо [7, с. 125].

На нашу думку, питання визначення чітких і сучасних критеріїв віднесення населених пунктів до відповідних сільських або міських мають велике значення для врегулювання багатьох проблем адміністративно-територіального устрою держави.

Розглянемо законодавчо визначені критерії віднесення населених пунктів до категорії гірських. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» до гірських населених пунктів належать міста, селища міського типу, селища, сільські населені пункти, які розташовані у гірській місцевості, мають недостатньо розвинуті сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність. Основними критеріями віднесення населених пунктів до категорії гірських законодавець встановлює: розташування населеного пункту або частини його, на якій проживає більш як третина мешканців цього населеного пункту, на висоті 400 м і вище над рівнем моря на території, рельєф якої дуже розчленований байраками, водотоками тощо, та розміщення 50 і більше відсотків сільськогосподарських угідь у межах цього пункту на схилах крутизною 12 градусів і більше; якщо на одного жителя припадає менш як 0,25 га ріллі, або при її відсутності – менш як 0,60 га сільськогосподарських

угідь; суворі кліматичні умови: холодна і довга зима (середня тривалість – не менше 115 днів, середньодобова температура повітря в січні не перевищує мінус 4 градуси за Цельсієм), прохолодне коротке літо (середня тривалість – не більше двох місяців, середньодобова температура у липні не перевищує 20 градусів за Цельсієм), велика кількість опадів (середньорічна сума опадів у рідкому і твердому стані – не менше 600 мм), мають місце селеві явища, повені, вітровали, снігові намети, сейсмічність землі. Населені пункти, які розташовані на висоті 400 м і вище над рівнем моря і відповідають двом критеріям та не менш як двом показникам третього критерію – «суворі кліматичні умови» цієї статті, набувають статусу гірських [8].

Отже, критеріями для віднесення населених пунктів до категорії гірських у зазначеному Законі є розташування населеного пункту, кількість мешканців, площа земельної ділянки, кліматичні умови, висота над рівнем моря тощо.

Окрема стаття цього Закону спрямована на врегулювання порядку надання населеним пунктам статусу гірських. Відповідно, пропозиції щодо надання населеним пунктам статусу гірських подаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим та обласними державними адміністраціями Кабінету Міністрів України; перелік населених пунктів, яким надається статус гірських, затверджується Кабінетом Міністрів України; у разі ліквідації, перейменування, об'єднання, поділу населених пунктів, яким надано статус гірських, або створення нових зазначений перелік уточнюється в такому ж порядку.

Виходячи з цього, слід підкреслити вагому роль Кабінету Міністрів України у вирішенні зазначених питань. Загальний порядок утворення територіальних одиниць і трансформаційні зміни їх статусу регулюються положеннями Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування», Положення про вирішення питань адміністративно-територіального устрою УРСР та правовими позиціями Конституційного Суду України, які висловлені у рішеннях № 11-рп/2001 від 13.07.2001 р., № 21-рп/2003 від 25.12.2003 р., № 9-рп/2005 від 13.10.2005 р. Вирішення питань щодо

надання селу статусу селища, об'єднання декількох сіл в одне село (селище), зміна меж сіл та селищ, припинення існування села (шляхом виключення з облікових даних) належить до компетенції обласних рад. Селище має змогу отримати статус міста районного значення за рішенням (постановою) Верховної Ради України. З відповідним клопотанням має звернутися обласна рада (обласна державна адміністрація), на території якої знаходиться селище. Аналогічно за рішенням парламенту місто районного значення може отримати статус міста обласного значення. До компетенції парламенту також віднесено питання встановлення і зміни меж районів і міст, а також перейменування сіл, селищ, міст та районів. Області утворюються в результаті ухвалення Верховною Радою України закону про внесення змін до ст. 133 Основного Закону, що визначено Розділом XIII Конституції України. Про всі зміни в адміністративно-територіальному устрої офіційно повідомляється Управління у зв'язках з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування Апарату Верховної Ради України [9, с. 118].

Дійсно, аналіз законодавства свідчить, що найбільш широкий перелік повноважень з питань адміністративно-територіального устрою України (утворення територіальних одиниць та зміна статусу) мають обласні ради. На жаль, питання встановлення чітких та реальних критеріїв віднесення населених пунктів до тієї чи іншої категорії наразі не врегульовано.

Для інтенсивного розвитку міських населених пунктів потрібно враховувати конкретні регіональні характеристики кожного з них, що передбачає необхідність їх класифікації. У науковій літературі знаходимо різні погляди на критерії класифікації міст. Наприклад, О. Д. Лазор та О. Я. Лазор виділяють такі ознаки: за адміністративно-політичним значенням (столиця держави, обласні центри, районні центри); за адміністративно-правовим статусом (міста загальнодержавного значення, міста обласного та республіканського значення, міста районного значення); за чисельністю населення (малі міста – до 50 тис. осіб, середні – від 50 до 100 тис., великі – від 100 до 500 тис., дуже великі – від 500 тис. до 1 млн. та міста-мільонери – більше

1 млн осіб); за типом господарських функцій (промислові центри, наукові центри, транспортні вузли, курортні та бальнеологічні центри, багатофункціональні та монофункціональні); за формою розселення (взаємопов'язаного та автономного розвитку); за природними та історичними умовами (гірська місцевість, курортні зони, розташування у певній кліматичній зоні та ін.) [10, с. 140].

В. М. Шкабаро пропонує класифікувати міста з урахуванням правових ознак за такими критеріями: чисельність населення, функціональне призначення, адміністративна ієрархія, внутрішній територіальний устрій, форма управління міськими справами, час і причини виникнення міст. Також вона виокремлює міста зі статусом спеціальних (вільних) економічних зон (Яворів, Харків, Трускавець, Миколаїв, Славутич); міста-полігони державно-правового експерименту (м. Ірпінь); міста-державні історико-культурні заповідники (Глухів, Дубно, Жовква); міста-зони надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру (Чорнобиль); міста-гірські населені пункти (Рахів, Яремча, Косів) [11, с. 101]. Безумовно, така класифікація міст є досить цікавою і заслуговує на увагу. Але вона має і буде мати виключно науковий характер, оскільки класифікація міст (за винятком Києва та Севастополя, які вже, згідно із Конституцією України, є містами зі спеціальним статусом) повинна отримати своє нормативне закріплення в майбутньому законі про адміністративно-територіальний устрій України.

Слід згадати класифікацію адміністративно-територіальних одиниць (NUTS) для вироблення гарантійних підходів до розвитку територій, яка була розроблена агенцією статистики ЄС більш ніж 30 років тому. Ця класифікація створена для статистичних і фінансових цілей, вона не «скасовує» адміністративно-територіального розподілу в будь-яких країнах Євросоюзу. Вона не містить однакового, обов'язкового для всіх держав-членів, адміністративно-територіального розподілу, а лише стосується створення регіональних адміністративно-територіальних одиниць, що відповідають класифікації NUTS. Система NUTS слугує базою для порівняння рівнів

соціально-економічного розвитку та поділяє територіальні одиниці ЄС на 5 категорій (рівнів). Три з них – NUTS-1 (суб'єкти федерації, автономні утворення, регіони), NUTS-2 (провінції, департаменти, урядові округи), NUTS-3 (графства, префектури), а NUTS-4 і NUTS-5 – місцеві одиниці регіональної статистики ЄС. До кожного рівня рекомендована орієнтовна кількість населення: NUTS-1 – від 3 до 7 млн жителів; NUTS-2 – від 800 тис. до 3 млн жителів; NUTS-3 – від 150 тис. до 800 тис. жителів відповідно. Під NUTS-3, на більш деталізованому рівні, знаходяться районні муніципалітети, що мають назву «Місцеві адміністративні одиниці» (LAU).

Зазначимо, що в Україні на законодавчому рівні поряд з гірськими, курортними, історичними населеними пунктами та містами зі спеціальним статусом закріплено також статус малих міст. Відповідно до положень Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» до категорії малих міст віднесено міста з чисельністю населення до 50 тис. осіб. До речі, в Законі зазначається, що малі міста є найчисленнішою за кількісним складом групою міст, з ними безпосередньо пов'язане життя майже 22 млн міських та сільських жителів. Значна частина цих міст – це адміністративні центри районів. Станом на 01.01.2003 р. в Україні нараховувалося 350 малих міст (3/4 загальної кількості міст України), в яких проживало майже 13 % населення країни (близько 19 % міського населення). Зокрема, налічувалося 15 міст з чисельністю населення до 5 тис. осіб, 66 міст – від 5 тис. до 10 тис. осіб, 160 міст – від 10 тис. до 20 тис. осіб, 109 міст – від 20 тис. до 50 тис. осіб [12].

Варто відзначити, що відповідно до затвердженої Законом України Генеральної схеми планування території України [13] малі міста мають власну класифікацію й поділяються на відповідні типи:

- міста, що прилягають до центрів систем розселення;
- міста, що мають значні рекреаційний та оздоровчий потенціали;
- міста, що мають значні природний та історико-культурний потенціали;
- міста – центри сільськогосподарських районів;
- монофункціональні міста.

Крім цього, вони класифікуються за питомою вагою населення, зайнятого в різних сферах економічної діяльності:

- міста з переважно промисловими функціями;
- транспортні вузли;
- санаторно-курортні та рекреаційні центри;
- історичні, історико-архітектурні, культурні та туристичні центри;
- адміністративні центри районів;
- господарські центри місцевого значення;
- центри низових локальних систем розселення, що виконують функції з надання соціально-культурних, комунально-побутових та інших послуг населенню.

Малі міста є найбільш поширеними в Україні, які належать до категорії центрів низових локальних систем розселення та господарських центрів місцевого значення (майже 50 % загальної кількості).

З часу прийняття Закону (де наведено дані станом на 01.01.2003 р.) чисельність малих міст зросла на 14 одиниць, а 9 із них стали малими в результаті зменшення кількості населення (Жовті Води, Марганець Дніпропетровської обл.; Фастів – Київської; Світловодськ – Кіровоградської; Брянка – Луганської; Лубни – Полтавської; Охтирка, Ромни – Сумської; Нова Каховка – Херсонської); 6 стали малими містами внаслідок отримання статусу міста (Липовець Вінницької обл.; Миколаївка – Донецької; Олевськ – Житомирської; Перечин – Закарпатської; Буча – Київської; Новий Калинів – Львівської). Втратив статус малого міста Інгалець, який приєднано до Кривого Рогу. Населення малих міст за цей же період збільшилося на 266,2 тис. осіб. Слід зазначити, що таке зростання в усіх областях, крім Рівненської та міста Інкерман (відноситься до Севастопольської міськради), відбулося лише за рахунок зростання кількості малих міст. Наразі в Україні налічується 364 малих міста, в яких проживає понад 6370 тис. населення, а середньостатистичне мале місто має населення 17,5 тис. осіб, найменший цей показник у Чернівецькій області – 8,1 тис., найбільший – у Дніпропетровській – 25,6 тис. осіб [14].

З метою здійснення оцінки соціально-економічного становища малих міст і селищ, своєчасного виявлення негативних тенденцій їх розвитку, а також підвищення рівня обґрунтованості адекватних управлінських рішень Кабінет Міністрів України у 2009 р., передбачивчи недієздатність Програми, прийняв постанову Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку проведення моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст і селищ України» № 288 [98], а згодом постанову «Деякі питання проведення моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст» від 18.07.2012 р. № 750 [15].

18.08.2010 р. Уряд України видав розпорядження «Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011 – 2015 роки» № 1695-р [16], що складається з двох етапів і має на меті створення організаційних, нормативно-правових та економічних механізмів забезпечення позитивних зрушень у соціально-економічному розвитку малих міст.

На нашу думку, цілі та завдання, визначені у програмах різних років, мають узагальнений характер. На сучасному етапі актуальною була б розробка зовсім нової програми розвитку малих міст на період до 2030 р., яка містила б чітко визначені завдання, заходи та остаточний конкретний результат. З огляду на те, що більшість малих міст є монофункціональними, необхідно запровадити державну підтримку для створення нової інфраструктури міста.

В реаліях сьогодення питання формування критеріїв адміністративно-територіальних одиниць різного рівня адміністративно-територіального устрою держави окреслені в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, ухваленої Кабінетом Міністрів України у 2014 р. [17]. У Концепції пропонується запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України: базовий (адміністративно-територіальні одиниці – громади); районний (адміністративно-територіальні одиниці – райони); регіональний (адміністративно-територіальні одиниці – Автономна Республіка Крим, області, міста Київ і Севастополь); територія адміністративно-територіальної одиниці є

нерозривною; у межах адміністративно-територіальної одиниці не може бути інших адміністративно-територіальних одиниць того ж рівня; територія адміністративно-територіальної одиниці базового рівня визначається з урахуванням доступності основних публічних послуг, що надаються на території громади (час прибуття для надання швидкої медичної допомоги в ургентних випадках та пожежної допомоги не має перевищувати 30 хвилин). У цьому документі також визначено функціонування відповідних органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на кожному рівні адміністративно-територіального устрою. Отже, на базовому рівні функціонує сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади; на районному рівні - районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади; на регіональному рівні – Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади. Проаналізувавши норми Концепції, доходимо висновку про відсутність чітких і реальних критеріїв віднесення населених пунктів до відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Наразі процес реформування відносин у сфері місцевого самоврядування активізувався. Так, 17.06.2014 р. був прийнятий Закон України «Про співробітництво територіальних громад», в якому містяться положення щодо нормування механізму об'єднання ресурсів територіальних громад для реалізації спільних проектів та визначення умов надання державної підтримки таким проектам.

У майбутньому Законі України «Про адміністративно-територіальний устрій» необхідно закласти науково обґрунтовані критерії віднесення населених пунктів до тієї чи іншої категорії (села, селища, міста) та встановити чіткі критерії віднесення населених пунктів до категорії міських. По-перше,

встановити, що такими є міста та селища. По-друге, до категорії міст необхідно віднести міста зі спеціальним статусом (кількість яких може змінюватись); міста обласного підпорядкування (привести у реальні межі та відповідні критерії чисельності мешканців); міста районного підпорядкування (скоротити заявлені законодавцем нині критерії від 10 тис. до 6 тис осіб).

Особливу увагу при проведенні реформування слід звернути на статус селищ. На нашу думку, до них треба віднести малі міста, які не відповідають статусу міста та села з розвинутою соціально-економічною інфраструктурою, які розвиваються у бік міст та кількість мешканців яких становить понад 5 тис. Після набрання чинності цим Законом необхідно привести у відповідність з ним існуючі населені пункти. У перспективі це призведе до переходу певної частини міст до статусу селищ, селищ – до статусу міст, а сіл – до статусу селищ. Також трансформаційні зміни у статусі відповідних населених пунктів можливі у зв'язку з їх подальшим розвитком.

Наголошуємо на необхідності визначення критеріїв, які потрібні для безперешкодного переходу міст районного підпорядкування в обласне (в Автономній Республіці Крим – республіканські). Відповідна норма закону, в разі її безумовного виконання, буде призводити й до переходу міст із республіканського підпорядкування в районне (в Автономній Республіці Крим), що стане важливим стимулом для розвитку відповідних міст.

Визначення правового механізму, який би передбачав трансформації статусу населених пунктів України, має стати завданням ефективної реалізації адміністративно-територіальної реформи. Чітке законодавче закріплення правового статусу адміністративно-територіальних одиниць, в першу чергу міських населених пунктів, шляхом встановлення основних критеріїв поділу населених пунктів на сільські та міські сприятиме усуненню багатьох законодавчих суперечок та відповідатиме вимогам чинної Конституції України.

Список літератури:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Преса України, 1996. – 80 с.
2. Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального

устрою Української РСР : затв. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 12.03.1981 р. (із змінами, внесеними згідно із Законом № 4865-VI від 24.05.2012 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2013 – № 17. – Ст. 150.

3. *Куйбіда В. С.* Конституційно-правові основи самоврядування в містах обласного значення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / В. С. Куйбіда ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2001. – 20 с.

4. *Телешун С.* Окремі аспекти реформування адміністративно-територіального устрою в контексті останніх урядових пропозицій / С. Телешун // Право України. – 2003. – № 1. – С. 8–11.

5. Міста районного значення України: проблеми соціально-економічного розвитку : аналітична доповідь. – К. : НІСД. – 2009. – 45 с.

6. Адміністративно-територіальний устрій України (за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/1659/ATU.pdf>.

7. *Павлович Я. П.* Особливості адміністративно-правового статусу населених пунктів / Я. П. Павлович // Науковий вісник Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. – 2007. – № 2. – С. 120–126.

8. Про статус гірських населених пунктів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 15.02.1995 р. № 56/95 / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80/conv>.

9. Конституційне право України : посіб. для підготовки до іспиту / Ю. Г. Барабаш, Л. К. Байрачна, І. І. Дахова та ін. ; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. – Х. : Право, 2012. – 304 с.

10. *Лазор О. Д.* Територіальна організація влади в Україні : навч. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, А. О. Чемерис. – К. : Дакор, 2007. – 576 с.

11. *Шкабаро В. М.* Критерії класифікації міст / В. М. Шкабаро // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 4-5. – С. 100–107.

12. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст [Електронний ресурс] : Закон України від 04.03.2004 р. № 1580-IV / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1580-15>.

13. Про Генеральну схему планування території України [Електронний ресурс] : Закон від 07.02.2002 р. № 3059-III / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14?nreg=3059-14&find=1&text=%EC%E0%EB%B3+%EC%B3%F1%F2%E0&x=6&y=5#w11>.

14. *Бугай С. М.* Державна підтримка розвитку малих міст: проблеми та можливі шляхи вдосконалення [Електронний ресурс] / С. М. Бугай, В. І. Мельничук. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/12061/51-Bugay.pdf?sequence=1>.

15. Деякі питання проведення моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. № 750. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/750-2012-%D0%BF>.

16. Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011 – 2015 роки [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2010 р. № 1695-р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1695-2010-%D1%80>.

17. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в [...] [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

Штефан В. С. Законодательные аспекты определения критериев классификации городских населенных пунктов.

Исследованы особенности правового регулирования развития современных городских

населенных пунктов и критерии их классификации. Проанализированы отечественное и зарубежное законодательства по данному вопросу. Акцентируется внимание на необходимости законодательного закрепления научно обоснованных критериев отнесения населенных пунктов к той или иной категории (села, поселка, города) и установление основных критериев отнесения населенных пунктов к категории городских.

Ключевые слова: городские населенные пункты, критерии классификации, правовой статус населенных пунктов, классификация городских населенных пунктов.

Shtefan V. S. Legal aspects of determination of criteria classification of urban settlements.

The features of the legal adjusting of development of modern urban settlements and criteria of their classification are investigational. A domestic and foreign legislation is analyzed through this question. Focused on the necessity of legislative consolidation of scientific criteria for inclusion of settlements in a particular category (village, settlement, city) and the establishment of basic criteria for classifying settlements to the category of city.

Key words: urban settlements, the classification criteria, the legal status of settlements, the classification of urban settlements.

Розширена анотація
статті Штефан Вікторії Сергіївни на тему:
«ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ
КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ МІСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ»

Shtefan V. S., specialist of Research, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

An extended abstract of paper on the subject of:
LEGAL ASPECTS OF DETERMINATION
OF CRITERIA CLASSIFICATION OF URBAN SETTLEMENTS

Problem setting. Legislative inconsistency and a number of legislative issues not regulated by administrative-territorial structure of the state do a lot of problems and obstacles to economic and social development of the respective cities, territories, regions, regions. The decision of criteria for the classification of settlements has become increasingly a priority. At the legislative level specified mountainous, resort and historical localities, that occupy a special place among others. The lack of uniform approach in matters of establishing and changing the constitutional and legal status of individual administrative units leads to problems of territorial authorities in urban settlements.

Recent research and publication analysis. The general questions of classification of settlements and their contribution to administrative-territorial units or proper categories made the article of research of such scientists, as: Kuybida V.S., Lazor O.D., Shkabaro V.M., Bodrova I.I., Teleshun S. and other. At the same time complex research problems of definition criteria of classification of city settlements to the certain category of administrative-territorial structure remained virtually unnoticed by scholars and constitutionalists.

Paper objective. The problems of modern urban settlements not investigated in the current legislation is almost not reflected specificity of their legal status, there

is not enough clear criteria of classification, not specified jurisdiction, powers and responsibilities between local public authorities and organs of local self-government in the governments regulation of relations on urban points. Today in Ukraine a large number of settlements is connected to the cities of Republican (in the Autonomous Republic of Crimea) and of regional importance with the preservation them as separate administrative units ("City Council").

Existing criteria for classification of categories of cities of district, regional, republican value by population does not meet modern requirements. For the intensive development of urban settlements is necessary to consider specific regional characteristics each of them.

Conclusions of the research. Precise legislative consolidation of legal status of administrative territorial units (especially urban settlements) contributes to the removal of many legal disputes. The establishment of basic criteria for determining settlements in rural and urban will meet the requirements of the current Constitution of Ukraine.